

## **ПРОЦЕСНИ АСПЕКТИ НА СУЗБИВАЊЕТО НА ТРГОВИЈАТА СО ДРОГА: ПРЕДИСТРАЖНА И ИСТРАЖНА ПОСТАПКА ДО КРИВИЧНА ПРИЈАВА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**

**Семс СНОПЧЕ**

докторанд, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип  
e-mail: [semi.30722@student.ugd.edu.mk](mailto:semi.30722@student.ugd.edu.mk)

### **Апстракт**

Во овој труд се анализираат процесните аспекти на сузбивањето на недозволената трговија со дрога во Република Северна Македонија, со посебен акцент на предистражната и истражната постапка до поднесувањето на кривичната пријава. Трговијата со дрога претставува сложена форма на организиран криминал со меѓународна димензија, која создава сериозни закани за јавната безбедност, општествената стабилност и правниот поредок. Во трудот се анализираат правната и институционалната рамка со која се уредуваат активностите на полициските органи, Јавното обвинителство и другите надлежни институции во откривањето, истражувањето и гонењето на кривичните дела поврзани со дрога. Детално се разгледуваат прибирањето на првичните информации и докази, примената на посебните истражни мерки, форензичките вештачења, како и улогата на меѓуинституционалната и меѓународната соработка. Во истражувањето се применуваат нормативно-правниот, аналитичкиот и компаративниот метод. Нормативно-правниот метод се користи за анализа на релевантната правна рамка, со која се уредуваат спречувањето, откривањето, истрагата и кривичното гонење на трговијата со дрога во Република Северна Македонија, со посебен акцент на процесните овластувања и одговорности на надлежните органи, аналитичкиот метод за разгледување на процесните и институционалните аспекти на постапувањето вклучително и

прибирањето и оценувањето на првичните информации и докази како и улогата на полицијата и Јавното обвинителство, особено внимание се посветува на критичката анализа на постојните процесни и институционални практики, вклучително и на предизвиците што произлегуваат од недоволните технички и човечки капацитети, додека компаративниот метод овозможува согледување на националната рамка во однос на релевантните европски и меѓународни стандарди, особено во поглед на институционалната соработка, современите истражни техники, како и заштитата и допуштеноста на доказите. Дополнително, се анализираат практичните предизвици кои влијаат врз ефикасноста на кривичната постапка, како што се недоволните технички капацитети, недостатокот на специјализирана обука и стручен кадар, како и сè поголемата употреба на дигиталните технологии од страна на криминалните организации. Врз основа на добиените наоди, се предлага унапредување на капацитетите за дигитална форензика, усогласување на правните стандарди, зајакнување на институционалната координација и поширока примена на современи истражни техники.

Клучни зборови: *трговија со дрога, предистражна постапка, истражна постапка, полиција, јавно обвинителство*

**PROCEDURAL ASPECTS OF COMBATING DRUG TRAFFICKING:  
PRE-INVESTIGATION AND INVESTIGATION PROCEDURES UP TO  
THE FILING  
OF A CRIMINAL COMPLAINT IN THE REPUBLIC OF NORTH  
MACEDONIA**

**Semi SNOPCHE**

PhD Candidate, Goce Delcev University, Stip  
e-mail: [semi.30722@student.ugd.edu.mk](mailto:semi.30722@student.ugd.edu.mk)

**Abstract**

This paper analyzes the procedural aspects of combating illicit drug trafficking in the Republic of North Macedonia, with particular emphasis on the pre-investigation and investigation proceedings leading up to the submission of a criminal complaint. Drug trafficking constitutes a complex form of organized crime with an international dimension, posing serious threats to public security, social stability, and the rule of law. The paper examines the legal and institutional framework governing the activities of the police authorities, the Public Prosecutor's Office, and other competent institutions in the detection, investigation, and prosecution of drug-related criminal offenses. Particular attention is paid to the collection of initial information and evidence, the application of special investigative measures, forensic examinations, as well as the role of interinstitutional and international cooperation. The research employs the normative-legal, analytical, and comparative methods. The normative-legal method is used to analyze the relevant legal framework governing the prevention, detection, investigation, and prosecution of drug trafficking in the Republic of North Macedonia, with particular emphasis on the procedural powers and responsibilities of the competent authorities. The analytical method is applied to examine the procedural and institutional aspects of the actions undertaken, including the collection and assessment of initial information and evidence, as well as the role of the police and the Public Prosecutor's Office. Particular attention is devoted to a critical analysis of existing procedural and institutional practices, including the challenges arising from insufficient technical and

human resources. The comparative method enables an assessment of the national framework in relation to relevant European and international standards, particularly with regard to institutional cooperation, modern investigative techniques, and the protection and admissibility of evidence. In addition, the paper analyzes practical challenges affecting the efficiency of criminal proceedings, such as insufficient technical capacities, a lack of specialized training and qualified personnel, and the increasing use of digital technologies by criminal organizations. Based on the findings, the paper proposes strengthening digital forensic capacities, harmonizing legal standards, enhancing institutional coordination, and promoting the broader application of modern investigative techniques.

**Keywords:** *drug trafficking, pre-investigation procedure, investigation procedure, the police, Public prosecution*

## **1. Вовед**

Во контекст на Република Северна Македонија, сузбивањето на трговијата со дрога е од витално значење, со оглед на сериозните социоекономски и безбедносни импликации кои произлегуваат од злоупотребата и нелегалната дистрибуција на наркотични средства. Оваа појава претставува транснационален криминал, организиран во сложена структура од дилери до корисници. Ефективното справување со овој вид криминал бара координиран пристап кој опфаќа превентивни мерки, како и ефикасни предистражни и истражни постапки регулирани со соодветно законодавство. Теоретскиот аспект на превенција и борба против криминалот, поврзан со нелегална трговија со наркотични средства, опфаќа основни принципи и точно разграничување на теоретските концепти за спречување на кривични дејствија, додека практичниот аспект се однесува на донесување кривично законодавство и негова ригорозна имплементација во практика. Соодветно на тоа, Република Северна Македонија, како и други држави и меѓународни механизми посветени на борбата против овој штетен феномен, мора континуирано да ги преиспитува и адаптира своите стратегии и политики, со цел да се постигне подобра контрола над продажбата на дрога и да се зајакнат превентивните напори над репресивните мерки. Криминалистичката обработка на овој вид криминалитет се фокусира на примена на комплексни оперативни комбинации и посебни истражни мерки, со цел обезбедување докази за

успешна реализација на кривичниот прогон против сторителите. Криминалистичката обработка на овој вид криминалитет се фокусира на примена на комплексни оперативни комбинации и посебни истражни мерки, со цел обезбедување докази за успешна реализација на кривичниот прогон против сторителите. Притоа, од особено значење е правилното спроведување на постапките за откривање и обезбедување на докази, кои се неопходни за задоволување на принципот на материјалната вистина во текот на кривичната постапка. Примената на нови доказни средства значително ја унапредува ефикасноста на репресивната компонента во откривањето на организираниите криминални групи, овозможувајќи попрецизно документирање на нивната хиерархиска структура и начин на функционирање.

## **2. Трговија со дрога како општествен и правен проблем**

Нелегалната трговија со дрога претставува комплексен феномен со големи последици врз правниот поредок и социјалната структура на едно општество. Виенската конвенција е клучен меѓународен инструмент кој широко дефинира и санкционира активности поврзани со трговијата со дрога, давајќи насоки за јурисдикција на различни правни системи. Оваа конвенција, заедно со други меѓународни договори, ја нагласува потребата од меѓународна соработка и усогласување на националните законодавства за ефективно сузбивање на овој вид криминал. (Naayif, 2023) Во овој контекст, глобализацијата и технолошкиот напредок, иако придонесуваат за зголемена размена на стоки и услуги, истовремено, овозможуваат и раст на транснционалните криминални мрежи, вклучително и оние кои се занимаваат со недозволена трговија со дрога. Овие мрежи, искористувајќи ја сложеноста на глобализираниот свет, ги надминуваат традиционалните капацитети на државните органи, барајќи интерактивен пристап на техничко и оперативно ниво. Ваквата комплексност ја нагласува потребата од постојана еволуција на стратегиите за спроведување на законот, вклучително и употребата на напредни технолошки решенија и дигитални агенти за инфилтрација во криминалните мрежи (Nikoloska & Labović, 2023).

Во контекст на националните криминалистички карактеристики, трговијата со дрога во земјата се манифестира преку специфични методи на организација на сторителите, кои дејствуваат како на национално, така и на меѓународно ниво.

Овие структури сè почесто се потпираат на прикриени логистички мрежи, кои вклучуваат користење на легални трговски канали за дистрибуција на психоактивни супстанции, со цел да се избегне вниманието на безбедносните служби, при што криминалните актери често ја користат

легализацијата на стекнатиот капитал за да ги прикријат незаконските извори на финансирање. Овој процес на инфилтрација на нелегално стекнатиот капитал во легалните економски текови претставува еден од најголемите предизвици за надлежните органи, бидејќи овозможува криминалните структури да ја зацврстат својата позиција и да го финансираат континуитетот на своите незаконски операции.

Истражувањата укажуваат на тоа дека финансиерите на ваквите операции, кои честопати остануваат надвор од фокусот на анализите за организиран криминал, се клучни во обезбедувањето капитал неопходен за проширување на нивните незаконски дејности.

Притоа, специфичната геостратешка положба на земјата на балканските рути ја зголемува нејзината изложеност на транзитни ризици, што бара интензивирање на оперативната анализа на имотните текови поврзани со овие мрежи (Nikoloska & Labović, 2023).

Воспоставувањето на научно засновани криминалистички стратегии овозможува попрецизно мапирање на рутите за трговија и идентификација на носителите на криминалните активности, што е од витално значење за превенција и сузбивање на транснационалната организирана злоупотреба на психоактивни супстанции.

Овој мултидисциплинарен пристап овозможува посистематско дефинирање на особеностите на кривичните дела поврзани со злоупотреба на опојни дроги преку темелна анализа на судската практика и постојната законска регулатива. Притоа, воспоставувањето на поцврста врска помеѓу сузбивањето на илегалниот промет и откривањето на финансиските текови е неопходно за ефективно обелоденување на методите за перење пари кои ги користат организираните криминални групи.

### **3. Предистражна постапка во сузбивањето на трговијата со дрога**

Оваа фаза опфаќа низа активности преземени од страна на надлежните органи со цел прибирање на првични информации и докази, кои се клучни за понатамошното кривично гонење и санкционирање на сторителите на кривични дела поврзани со наркотични средства. Успешноста на оваа превенција и борба против криминалната активност поврзана со недозволена трговија со наркотични супстанции во голема мера зависи од точното дефинирање на целите, задачите и средствата за нивно остварување. Овој предистражен процес, иако примарно полициски, претставува фундамент за ефективноста на истрагата која е формално тужителска активност, но во голема мера зависи од првичните сознанија. Во рамките на предистражната постапка, прибирањето на индиции, како што се количината и видот на дрогата, начинот на нејзината поделба, и присуството на парични средства, игра суштинска улога во

класификацијата на кривичното дело и понатамошната правна анализа од страна на правосудните органи.

Овој пристап е од клучно значење за идентификување на мрежите на транснационалниот организиран криминал кои се занимаваат со трговија со дрога, кои често оперираат со високо софистицирани методи и значителни ресурси (Калајџиев, и др., 2018). Ефективното сузбивање на ваквите мрежи бара постојано усовршување на истражните техники и меѓународна соработка за размена на информации и докази, имајќи предвид дека овие криминални групи постојано ги унапредуваат своите оперативни методи. Разбирањето на организациската структура на овие мрежи, вклучувајќи ги нивните хиерархии и оперативни модели, е од витално значење за развој на ефективни стратегии за нивно нарушување. Во таа насока, анализата на оперативните практики покажува дека транснационалните групи често ги експлоатираат пропустите во националните регулативи, што наметнува потреба од постојано приспособување на механизмите за откривање на нелегалните финансиски текови, како и за зајакнување на меѓуинституционалната соработка меѓу оперативните тимови и органите на судската истрага. Ова е клучна фаза пред подигнување на обвинение. Таа има за цел да собере доволно докази за основано сомневање за кривично дело, притоа да ги почитува правата и слободите на луѓето.

Во оваа фаза се собираат информации и податоци дискретно, потоа се анализираат и проверуваат, за да се откријат вклучените лица и да се документираат нивните криминални активности. Ефективноста на фазата зависи директно од способноста на органите да спроведуваат закони и да се приспособат на европските организациски структури на криминалните групи кои често се променуваат од хиерархиски во пофлексибилни мрежни модели. Покрај тоа, примената на нагласени истражни дејства и современи дигитални алатки е императив за документирање на криминалните активности во услови на зголемена употреба на криптирани комуникациски канали. Следењето на овие дигитални траги, заедно со соодветното процесуирање на електронските докази, претставува клучен елемент за утврдување на објективната вистина и обезбедување доказна база што е правно издржана пред судот. Дополнително, применувањето на современи аналитички методи за мапирање на мрежите на наркокриминалот овозможува попрецизно идентификување на логистичките центри и клучните актери во синџирот на снабдување. (Lajić, 2016)

#### **4. Улогата на полицијата и другите надлежни органи**

Полициските службеници ја имаат примарната надлежност за спроведување на оперативно-технички мерки и прибирање на докази преку теренско разузнавање, додека соработката со Царинската управа е од големо значење за пресретнување на пратки на граничните премини. Овој синергиски пристап овозможува поголема ефикасност при вршењето на длабински контроли на сомнителните товарни пратки, со што директно се влијае на намалувањето на протокот на илегални супстанции низ македонската територија. Понатаму, интензивирањето на размената на разузнавачки податоци преку меѓународните платформи за полициска соработка овозможува попрецизно профилирање на ризичните пратки и идентификација на клучните логистички центри во реално време (Калаџијев, и др., 2018). Улогата на полицијата во оваа фаза е многу голема бидејќи патот за отворање на истражна постапка поминува токму од оваа фаза. Добиените информации од униформираните полициски службеници на терен како оперативна информација се доставува до надлежна организациска единица за криминалистичко-разузнавачка анализа во која се врши обработка, анализирање, користење и оценување а потоа се изготвува оперативен извештај кој преку непосреден старешина се задолжува инспектор за изработка на истата. За секоја добиена информација во врска со дадениот оперативен извештај се поднесува службена белешка сè до моментот кога осомничениот ќе биде лишен од слобода за основано сомнение за сторено кривично дело по член 215 од КЗ на РС Македонија (МВР, 2014). Сепак, современите предизвици наметнати од дигитализацијата на криминалните практики, како што се анонимноста во онлајн просторот и користењето на криптирани канали за комуникација, бараат суштинска надградба на техничките капацитети и методологија за прибирање на електронски докази, со оглед на тоа што сторителите сè повеќе се потпираат на децентрализирани платформи и симболичко кодирање на пораките за да ги прикријат своите незаконски дејности.

Неопходно е постојано усовршување на вештините на истражителите во областа на форензиката на податоци, како и воспоставување на потесна соработка со технолошките компании за навремено пресретнување на ваквите комуникациски текови, бидејќи анализата на дигиталниот отпечаток стана пресудна за откривање на идентитетот на осомничените и нивната инволвираност во синцирот на трговија. Во овој контекст, полицијата активно користи посебни истражни мерки, како што се контролирана испорака, за да ги обезбеди доказите кои не можат да се приберат со класични криминалистички методи.

Освен полицијата, во предистражната постапка значајна улога имаат и царинските органи, граничната полиција, како и други институции чии надлежности се преклопуваат со превенцијата и сузбивањето на

недозволената трговија со дрога. Меѓународната соработка и размената на разузнавачки информации меѓу органите за спроведување на законот се клучни за ефикасна борба против овој транснационален предизвик, кој често вклучува сложени мрежи на дилери и курири (Žarković, 2017).

#### **4.1. Прибирање на првични информации и докази**

Овој процес опфаќа различни оперативни активности, вклучувајќи, тајно набљудување, користење на информатори-соработници со цел мапирање на дистрибутивните мрежи и идентификација на клучните актери во синцирот на трговија со дрога. Посебен акцент се става на прецизното планирање на овие мерки, со креирање на системи со висока доверливост кои овозможуваат непречено дејствување дури и при ситуации со минимален ризик. Најголемиот извор на информација во оваа фаза е човекот, бидејќи сите останати мерки се во границата со истражната постапка, кој, исто така, бара согласност и од други институции. Притоа, стандардизирањето на овие постапки преку јасни протоколи за чување и верификација на прибавените материјали е од примарно значење за одржливоста на кривичноправниот случај пред надлежните правосудни органи. Покрај тоа, неопходно е да се спроведе сеопфатна евалуација на ризиците поврзани со користењето на современи технологии за надзор, со цел да се обезбеди интегритет на доказите и почитување на правните стандарди за заштита на приватноста. Бидејќи транснационалниот карактер на овие мрежи наметнува потреба од усогласени пристапи, тогаш имплементацијата на механизми, како што е системот на контролирана испорака, игра клучна улога во разбивањето на синцирите на снабдување преку границите (Vupesi, 2025).

Примената на овој систем е од суштинско значење за разоткривање на криминалните структури и пронаоѓање на нивните приходи, што директно придонесува кон зајакнување на меѓународната безбедност преку обединети напори за сузбивање на нелегалната трговија со наркотични супстанции, психотропни супстанции и нивни прекурсори, особено во случаите на меѓународна трговија. Ваквите истражни активности не претставуваат поттикнување на кривично дело, туку легитимен начин за идентификување на организаторите и финансиерите на криминалните мрежи кои ги користат курирските услуги како покрите за своите активности. Посебно значење има користењето на прикриени истражители за прибирање докази поврзани со активностите на организираниот криминал, при што тие преку тајни активности доаѓаат до релевантни информации (Petrović, 2016).

## 4.2 Примена на посебните истражни мерки

Овие мерки овозможуваат длабинско истражување на криминалните активности, откривајќи ги методите што ги користат членовите на организираниите криминални групи за прикривање на своите дејствија и избегнување кривично гонење. Во овој контекст, заплenuвањето на предмети, супстанции и материјали пред покренувањето на кривична постапка е критично за воспоставување на доказната основа, опфаќајќи го собирањето, документацијата и анализата на материјалните докази. Оваа фаза е особено важна имајќи предвид дека современите криминални групи сè повеќе користат софистицирани телекомуникациски и други технологии за организирање на своите активности, што наметнува потреба од иновативни истражни пристапи. Во таа насока, употребата на напредни форензички анализи на заплениетите материјали, како и дигитална форензика за дешифрирање на енкриптирани комуникации, станува неопходна за успешно идентификување и разоткривање на мрежите за трговија со дрога. Овие современи истражни методи се надополнуваат со потребата од зајакнување на институционалната соработка и координација меѓу сите субјекти вклучени во откривањето и гонењето на кривичните дела поврзани со дрога, како на домашно, така и на меѓународно ниво (Branko & Željko, 2019).

Посебните истражни мерки, како инструменти од типот *ante delictum*, се интегрирани во македонскиот правен систем со цел ефикасно сузбивање на организираниот криминал преку специфични доказни дејствија. Овие инвазивни инструменти се применуваат исклучително во ситуации кога доказите не можат да се обезбедат преку конвенционални методи, со цел да се овозможи непречено водење на кривичната постапка (Miovska, 2022). Тие опфаќаат следење и снимање на телефонските и електронските комуникации, тајно следење и снимање на лица и предмети, следење во приватни и деловни простории, тајно пребарување на компјутерски системи, обработка и споредување на лични податоци, увид во комуникациски записи, симулиран откуп, симулирано давање и примање поткуп, контролирана испорака и превоз на лица и предмети, користење лица со прикриен идентитет, како и симулирано отворање банкарски сметки и регистрирање или користење правни лица за прибирање податоци (ZKP, 2010).

Доколку не е познат идентитетот на сторителот на кривичното дело, посебните истражни мерки можат да се определат и во однос на предметот на кривичното дело.

Процедуралното активирање на овие мерки е условено од претходно издадена судска наредба, донесена врз основа на образложен предлог од страна на јавниот обвинител. Правната основа за ваквата интервенција е дефинирана во Законот за кривична постапка, кој прецизно ја уредува

постапката за примена на овие мерки кога другите криминалистички методи се покажале како недоволни (Ivan, 2017). Примената на овие мерки е тесно поврзана со заштитата на личните податоци, при што се поставува прашањето дали законските измени, навистина, нудат ефикасна европска рамка или само формално ги адаптираат досегашните практики. Притоа, од клучно значење е да се нагласи дека секоја обработка на податоци при спроведување на овие истражни дејствија мора да биде експлицитна, законита и предмет на надзор од страна на надлежните органи за спречување на можни злоупотреби (Kosevaliska, 2013).

Ефективната меѓународна размена на разузнавачки информации и воспоставувањето на заеднички стратегии меѓу земјите на потекло, транзит и дестинација се од суштинско значење за спречување на адаптацијата на криминалните групи кон променливите методи и рути на трговија со дрога.

Покрај тоа, неопходно е постојано усовршување на образовните програми за припадниците на полицијата и правосудните органи, со посебен фокус на стекнување дигитална писменост и вештини за спроведување сложени сајбер-истраги како и развој на модели за предвидлива анализа кои би овозможиле проактивно идентификување на заканите пред нивното извршување (Commission on Narcotic Drugs, 2009).

## **5. Улогата и надлежностите на Јавното обвинителство**

Во овој контекст, Јавното обвинителство ја презема клучната улога во насочувањето на дејствијата на органите надлежни за откривање и пријавување на овие кривични дела, обезбедувајќи законитост и ефикасност во постапката. Јавниот обвинител врши надзор над спроведувањето на посебните истражни мерки, кои се од суштинско значење за откривање и документирање на овие прикриени криминални активности (Aleksova, 2017). Покрај процесното раководење, обвинителот е одговорен за критичка анализа и проверка на комплетноста на доказниот материјал собран од полициските службеници пред официјалното поднесување на обвинителниот акт. Оваа фаза на процесна контрола е императивна, бидејќи правилното правно квалификување на делото и криминалистичката анализа на околностите при извршувањето директно влијаат врз квалитетот на доказната постапка пред судот (Agushi, Racaj, & Racaj, 2023). Со реформата воведениот модел ја зајакна надлежноста на јавниот обвинител како носител на предистражната постапка, при што неговата улога на филтер пред судското преиспитување на обвинението станува одлучувачки фактор за спречување на неосновани постапки. Ефикасноста на оваа функција е тесно поврзана со квалитетот на соработката помеѓу правосудните органи и полициските структури, особено во однос на навремената размена на

информации и докази при сузбивање на транснационалниот криминал со наркотици.

Со цел да се постигне повисок степен на сузбивање на ваквите криминални активности, од клучно значење е соодветната примена на меѓународните стандарди за јавнообвинителски надзор, кои гарантираат ефикасна детекција и правилно водење на истрагата.

Во таа насока, анализата на компаративните модели на обвинителско постапување укажува на потребата од континуирано јакнење на капацитетите за примена на специјализирани правни техники при истражувањето на сложените мрежи на наркодилерството (Kurbonpazarov, 2024). Специфичната природа на овие дела наметнува примена на системски пристап при контролата над извршувањето, што се покажува како исклучително ефикасен инструмент за разоткривање на лицата вклучени во тешките форми на организиран наркокриминал. Оттаму, проактивниот надзор над работата на истражните органи е суштински за идентификување на структурите на организираниот криминал, бидејќи високиот степен на опасност од овие дела наметнува потреба од постојана специјализација на обвинителските кадри. Истовремено, имплементацијата на стратешкиот пристап во борбата против овој вид криминалитет бара институционална соработка насочена кон примена на современи методи за криминалистичка анализа и предвидување на криминалните трендови. Ефективната координација меѓу органите за спроведување на законот, предводена од јавнообвинителската функција, е одлучувачка за успешно сузбивање на овие комплексни криминални структури на национално и регионално ниво. Подигнувањето на нивото на оперативна размена на разузнавачки податоци и создавањето соодветна законска рамка за нивно користење, како доказна база во кривичната постапка, претставуваат фундаментални претпоставки за поуспешно процесуирање на сторителите. Во овој контекст, неопходно е и континуирано унапредување на институционалната синергија преку формирање на заеднички истражни тимови, кои овозможуваат пофлексибилно дејствување при комплексни меѓународни истраги (Karović, 2018). Воведувањето на дигитални алатки за размена на докази е од витално значење за совладување на предизвиците поврзани со заштитата на податоците и сложеноста на електронските докази во транснационалните случаи кои, истовремено, бараат прецизна правна регулација за да се обезбеди нивна прифатливост во судскиот процес (Nikoloska & Labović, 2023).

## **6. Истражна постапка до кривична пријава за кривично дело трговија со дрога**

Оваа фаза опфаќа формализирање на собраните докази во законски издржана форма, со цел да се обезбеди основа за поднесување кривична пријава до надлежниот јавен обвинител. Процесот на формализација налага прецизно документирање на сите преземени дејствија, при што секој прибран доказ мора да биде правно верификуван за да ја задржи својата доказна вредност пред судските органи. По иницијатива на јавниот обвинител, кој ја презема раководната улога врз основа на собраните предистражни докази, понатамошните истражни дејствија ги насочува кон формализирање на доказната постапка.

Кога собраните податоци ќе укажат дека постојат доволно основи за сомневање, во постапката се вклучува јавниот обвинител, кој има централна улога во понатамошното водење на случајот. Со негово одобрение се започнува официјална истражна постапка.

Во оваа фаза полицијата постапува по наредби на обвинителот и се спроведуваат поинтензивни истражни мерки како претрес на домови, возила и деловни простории, привремено одземање на дрога и други предмети, како и форензичка анализа на заплнетите супстанции (Калајџиев, et al., 2018). Во оваа фаза може да се применат и специјални истражни мерки како следење на комуникации или техничко набљудување, но само со претходна судска дозвола.

Се вршат процесни дејствија како што се испитување на осомничени, сведоци, оштетени, како и наложување вештачења и вршење на увид на местото на настанот. Натамошното унапредување на оваа постапка бара воведување на системски методологии за анализа кои ќе ги интегрираат разузнавачките податоци со форензичките докази, со цел да се зголеми ефикасноста во откривањето на кривични дела извршени преку информатичко-комуникациски технологии.

Значителна улога во овој вид на кривични дела имаат и претресите, кои овозможуваат пронаоѓање и обезбедување на материјални докази како што се наркотични средства, пари или други предмети поврзани со кривичното дело. Истражното дејствие претрес се презема по доставено барање до судија за претходна постапка а со координација со јавен обвинител и по добиена наредба со цел да се обезбеди законитост и заштита на основните права и слободи на граѓаните.

При неговото извршување, надлежните органи се должни да постапуваат во согласност со одредбите од Законот за кривична постапка, почитувајќи го достоинството на лицето и ограничувајќи го задирањето во приватноста само до степен неопходен за остварување на целта на постапката.

Со претресот може да се опфати дом, други простории, превозни средства, како и лице, кога постојат законски услови дека на тие места или кај тоа лице можат да се најдат предмети или докази поврзани со сторено кривично дело.

По извршениот претрес се составува записник во кој се внесуваат податоците за начинот на спроведување, присутните лица, пронајдените предмети и други релевантни околности.

Предметите и трагите пронајдени при претресот можат да бидат привремено одземени и понатаму да се користат како докажен материјал во кривичната постапка.

Откако ќе се соберат доволно докази, полицијата изготвува кривична пријава и ја доставува до надлежното јавно обвинителство. Во кривичната пријава се опишуваат сите релевантни факти, доказите кои се обезбедени и правната квалификација на делото според Кривичниот законик. Потоа, јавниот обвинител ја оценува пријавата и одлучува дали ќе продолжи со гонење, ќе побара дополнителни истражни дејствија или ќе ја отфрли пријавата доколку доказите не се доволни. Според тоа, Јавното обвинителство претставува исклучителен субјект кој е овластен и задолжен во името на државата и општеството, а во нивен интерес да покренува иницијатива за поведување кривично гонење. Неговата улога се состои и во грижа за навремено и ефикасно откривање на кривични и други казниви дела и нивните сторители, поднесување барања за поведување кривична постапка и други постапки за казниви дела, како и преземање на мерки и активности во рамките на законот со цел правилно насочување на постапката. Јавниот обвинител, исто така, го застапува обвинетиот пред судот, поднесува редовни и вонредни правни средства и извршува други законски овластувања.

Институцијата на Јавното обвинителство е тесно поврзана со прифаќањето на акузаторното начело во кривичната постапка, според кое функцијата на гонење и функцијата на судење се одвоени, со цел да се обезбеди објективно судење и создавање услови за донесување законски и правично засновани одлуки. Иако основната функција на јавниот обвинител е кривичното гонење, неговата улога во кривичната постапка не се ограничува само на тоа.

Како државен орган, јавниот обвинител е заинтересиран и за утврдување на вистината и за донесување законита одлука.

Тој има правен интерес да презема и процесни дејствија кои можат да бидат во корист на обвинетиот, доколку тие придонесуваат за целосно и објективно утврдување на фактичката состојба. На тој начин, јавниот обвинител не дејствува само како класична процесна страна која врши гонење, туку како орган кој има поширока улога во обезбедување на законитост и правилност во постапката и донесување праведна судска одлука (Сулејманов & Пивоваров, 2004)

## **7. Фаза на поднесување кривична пријава**

Финалната етапа од истражувањето претставува процес на синтеза, каде што сите претходно прибрани фактички сознанија и правно верификувани докази се структурираат во формален акт што ја иницира кривичната постапка пред јавниот обвинител. Со овој поднесок се сублимираат резултатите од претходните фази, овозможувајќи му на обвинителот да ја оцени основаноста на сомнението и да донесе одлука за понатамошниот тек на кривичниот прогон. Овој документ ги содржи клучните елементи за докажување на кривичното дело, вклучувајќи ги резултатите од оперативните мерки, форензичките извештаи за дигиталните траги и изјавите прибрани во согласност со законските прописи.

Комплетирањето на овој предметен список претставува правен фундамент за натамошно постапување на обвинителството, овозможувајќи правилна квалификација на инкриминираното дејствие и одредување на мерки за обезбедување на присуство на осомничените. Поднесувањето на кривичната пријава претставува завршна фаза во која јавниот обвинител врши процесна оцена на комплетираната доказна граѓа за да ја утврди основаноста за понатамошно кривично гонење.

Притоа, обвинителството ја испитува правната валидност на доказите, имајќи предвид дека секој процесен пропуст при прибирањето на материјалот може да резултира со негова недопуштеност пред судот (Закон за Јавното Обвинителство, 2022).

Затоа, од особено значење е пријавата да биде придружена со сеопфатна анализа на собраните докази, кои треба недвосмислено да укажуваат на постоење на основано сомнение за извршено кривично дело и директна поврзаност на осомничените со истото. Овој чин на формализирање на доказниот материјал не е само административен чекор, туку клучна пресвртница во која се гарантира почитувањето на меѓународните стандарди за правично судење и заштита на човековите права. Оваа усогласеност меѓу полициските извештаи и правните стандарди е од есенцијално значење, бидејќи јавниот обвинител, како централен процесен субјект, мора внимателно да ја преиспита доказната сила на прибраниот материјал пред да го овласти понатамошниот прогон. Притоа, јавниот обвинител ја врши конечната евалуација на доказниот материјал, претпазливо оценувајќи дали прибраниите податоци ја достигнуваат границата на основано сомнение, што е неопходен предуслов за успешно покренување на обвинението. Воедно, квалитетното структурирање на пријавата од страна на полицијата претставува фундамент врз кој обвинителството ја гради понатамошната истражна стратегија и ефективността на кривичниот прогон. Притоа, неопходно е да се има

предвид дека прибраните докази во оваа фаза служат, првенствено, за јавниот обвинител да донесе одлука за подигање на обвинение, по што тие ќе бидат предмет на испитување пред судот заради утврдување на фактичката состојба (Zivkovic, 2017).

## **8. Идентификација на пречки и проблеми во практиката**

Во овој контекст, често се среќаваат предизвици поврзани со недоволни човечки ресурси, недостаток на специјализирана опрема за форензички анализи, како и потреба од континуирана обука на кадрите за да се справат со брзото менување на методите на криминалните групи. Особено, потребно е инвестирање во современа форензичка инфраструктура, која вклучува ажурирање на лабораториите и формирање регионални центри за подобрување на пристапот до модерни форензички техники, како што е ДНК-тестирањето и дигиталната форензика.

Овие инвестиции се критични за да се обезбеди научна поддршка на истрагите, овозможувајќи прецизна идентификација на супстанции и доказен материјал кој е неприкосновен на суд. За поефикасно сузбивање на организираниот криминал и трговијата со дрога, неопходно е да се зајакне меѓународната соработка, бидејќи само ограничен број на студии покажуваат меѓународна соработка помеѓу истражувачките групи, при што мнозинството од студиите се од автори поврзани со истата земја. Надминувањето на оваа изолираност, преку создавање на стабилни транснационални мрежи за размена на знаења и практични искуства, е од клучно значење за развојот на сеопфатни и издржани истражни протоколи. Неопходно е хармонизирање на националното законодавство со меѓународните стандарди за прибирање и чување на дигитални докази, со цел да се избегнат процедурални пропусти што би можеле да ја компромитираат доказната вредност на материјалите пред судот. Покрај тоа, воведувањето на профилирањето на дрогите како стандардна истражна алатка би овозможило подобра интерпретација на криминалистичките сознанија, што честопати е недоволно искористена во тековните постапки. Покрај тоа, неопходно е зајакнување на капацитетите за откривање на нови психоактивни супстанции кои често се појавуваат на пазарот пред да бидат законски класифицирани, со што се надминуваат досегашните ограничувања во националните листи на забранети дроги.

Усогласувањето на овие протоколи со меѓународно признати квалитетни стандарди е од пресудна важност, особено кога податоците се разменуваат помеѓу институции од различни земји, за да се гарантира нивната прифатливост и веродостојност пред надлежните судски органи.

### 8.1. Компаративен преглед на статистичките податоци за трговијата со дрога (2020–2025)

| Состојби во областа на недозволената трговија со дрога                                                                  |             |             |             |             |             |             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Година                                                                                                                  | 2020        | 2021        | 2022        | 2023        | 2024        | 2025        |
| вкупно регистрирани кривични дела                                                                                       | 730         | 701         | 749         | 828         | 891         | 745         |
| вкупно регистрирани сторители                                                                                           | 854         | 840         | 862         | 986         | 1.066       | 858         |
| <b>член 215 - Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори</b> | <b>2020</b> | <b>2021</b> | <b>2022</b> | <b>2023</b> | <b>2024</b> | <b>2025</b> |
| регистрирани кривични дела                                                                                              | 625         | 600         | 643         | 722         | 770         | 666         |
| регистрирани сторители                                                                                                  | 734         | 728         | 747         | 866         | 923         | 774         |
| <b>член 216 - Овозможување на употреба на наркотични дроги</b>                                                          | <b>2020</b> | <b>2021</b> | <b>2022</b> | <b>2023</b> | <b>2024</b> | <b>2025</b> |
| регистрирани кривични дела                                                                                              | 105         | 101         | 97          | 93          | 110         | 71          |
| регистрирани сторители                                                                                                  | 120         | 112         | 101         | 99          | 124         | 74          |
| <b>член 95-в од Закон за контрола на опојни дроги</b>                                                                   | /           |             | 9           | 13          | 11          | 8           |
| регистрирани сторители                                                                                                  | /           |             | 14          | 21          | 19          | 10          |

<https://mvr.gov.mk/mk-MK/analizi-i-statistiki/zbirna-analiza>

Податоците за периодот од 2020 до 2025 година укажуваат на променлива динамика во областа на недозволената трговија со дрога во Република Северна Македонија. Во рамките на анализираниот период, вкупниот број на регистрирани кривични дела и регистрирани сторители не

покажува континуирана тенденција на пораст или опаѓање, туку значителни годишни варијации.

Во 2020 година биле регистрирани вкупно 730 кривични дела и 854 сторители. Во 2021 година е забележано намалување, при што бројот на регистрираните кривични дела се намалил на 701, а бројот на сторителите на 840. Во 2022 година повторно се забележува пораст, со регистрирани 749 кривични дела и 862 сторители. Овој тренд продолжува и во 2023 година, кога бројот на регистрираните кривични дела достигнува 828, а бројот на сторителите 986.

Највисоки вредности во анализираниот период се забележуваат во 2024 година. Во оваа година се регистрирани вкупно 891 кривично дело и 1.066 сторители.

Во споредба со 2020 година, тоа претставува значително зголемување и на бројот на кривичните дела и на бројот на регистрираните сторители. Сепак, во 2025 година е забележано значително намалување, при што бројот на регистрираните кривични дела се намалил на 745, а бројот на сторителите на 858.

Особено значајни се податоците поврзани со член 215, кој се однесува на неовластеното производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори (КЗ НА РСМ). Во 2020 година биле регистрирани 625 кривични дела и 734 сторители, додека во 2021 година бројот се намалил на 600 кривични дела и 728 сторители. Во 2022 година следува зголемување на 643 кривични дела и 747 сторители, а во 2023 година бројот дополнително се зголемува на 722 кривични дела и 866 сторители. Највисоките вредности се регистрирани во 2024 година, со 770 кривични дела и 923 сторители. Во 2025 година повторно е забележано намалување, на 666 кривични дела и 774 сторители.

За разлика од член 215, податоците за член 216, кој се однесува на овозможување употреба на наркотични дроги (КЗ НА РСМ), покажуваат поинаква динамика. Во периодот од 2020 до 2023 година се забележува постепено намалување на бројот на регистрираните кривични дела, од 105 во 2020 година на 93 во 2023 година, како и намалување на бројот на сторителите, од 120 на 99. Во 2024 година следува зголемување на 110 кривични дела и 124 сторители, додека во 2025 година е регистриран значителен пад, на 71 кривично дело и 74 сторители.

Во однос на член 95-в од Законот за контрола на опојни дроги, податоците се достапни за периодот од 2021 до 2025 година, додека за 2020 година во табелата не е наведена вредност. Во 2021 година се регистрирани 9 кривични дела и 14 сторители, во 2022 година 13 кривични дела и 21 сторител, а во 2023 година 11 кривични дела и 19 сторители. Во 2024 и 2025 година се регистрирани по 8 кривични дела и по 10 сторители, што укажува на релативно ниско и стабилно ниво во споредба со податоците поврзани со член 215.

Севкупно, статистичките податоци укажуваат дека член 215 претставува доминантна категорија во структурата на регистрираните кривични дела поврзани со недозволената трговија со дрога. Во периодот 2020–2024 година е забележан општ пораст на бројот на регистрираните кривични дела и сторители, со највисоки вредности во 2024 година, додека во 2025 година се забележува значително намалување.

| Вкупно заплени на дрога по вид и количина   |                |              |                  |                |                |                |
|---------------------------------------------|----------------|--------------|------------------|----------------|----------------|----------------|
| заплени                                     | 2020           | 2021         | 2022             | 2023           | 2024           | 2025           |
| <b>марихуан<br/>а во<br/>килограм<br/>и</b> | 1890,63        | 1.869,0<br>0 | 2.973,7<br>0     | 5.091,4<br>8   | 317,92         | 2.382,<br>5    |
| <b>хероин во<br/>килограм<br/>и</b>         | 16,5           | 6,053        | 2,36             | 1,53           | 1,44           | 0,26           |
| <b>кокаин</b>                               | 2,329<br>грама | 604<br>грама | 2.723,6<br>грама | 3.560<br>грама | 3.250<br>грама | 6.950<br>грама |
| <b>стебла<br/>канабис</b>                   | 329            | 2.302        | 20.373           | 4.541          | 94             | 3.215          |
| <b>таблети<br/>екстази</b>                  | 6.543          | 1.586        | 349              | 3.672,5        | 1.320,5        | 568,5          |

<https://mvr.gov.mk/mk-MK/analizi-i-statistiki/zbirna-analiza>

Покрај податоците за регистрираните кривични дела и сторители, значаен показател за состојбите поврзани со недозволената трговија со дрога претставуваат и количините на наркотични дроги што се заплени во текот на анализираниот период. Податоците за периодот 2020–2025 година покажуваат дека обемот на заплени на наркотични дроги значително се разликува во зависност од видот на дрогата, при што кај одделни супстанции се забележуваат спротивни движења.

Кај марихуаната, на пример, во 2020 година биле заплени 1.890,63 килограми, а во 2021 година количината изнесувала 1.869 килограми. Во 2022 година е регистрирано зголемување на 2.973,70 килограми, кое продолжува и во 2023 година, кога биле заплени 5.091,48 килограми. Ова

е најголемата количина марихуана евидентирана во разгледуваниот шестгодишен период. Во 2024 година следува значителен пад на 317,92 килограми, додека во 2025 година повторно е забележан пораст, со 2.382,5 килограми заплнета марихуана. Податоците за хероинот покажуваат постепено намалување во секоја наредна година. Од 16,5 килограми во 2020 година, количината се намалува на 6,053 килограми во 2021 година и на 2,36 килограми во 2022 година. Во 2023 година се евидентирани 1,53 килограми, во 2024 година 1,44 килограми, а во 2025 година само 0,26 килограми. Во споредба со почетната година, последната година од анализата бележи особено изразено намалување на запленетиот хероин. Спротивна слика се забележува кај кокаинот. Во 2020 година се евидентирани 2,329 грама, додека во 2021 година количината изнесувала 604 грама. Во 2022 година е забележан значителен скок, со 2.723,6 грама заплнет кокаин. Во следните години количините се искажани во килограми: 3,56 килограми во 2023 година, 3,25 килограми во 2024 година и 6,95 килограми во 2025 година. Последната вредност претставува највисоко ниво на заплнет кокаин во разгледуваниот период. Во однос на стеблата канабис, податоците, исто така, покажуваат значителни осцилации. Во 2020 година биле запленети 329 стебла, а во 2021 година нивниот број се зголемил на 2.302 стебла. Особено голем скок е регистриран во 2022 година, кога се евидентирани 20.373 стебла. Во 2023 година бројот се намалува на 4.541, а во 2024 година достигнува само 94 стебла. Во 2025 година повторно е забележано зголемување, на 3.215 стебла.

Кај таблетите екстази се забележува променлива динамика. Во 2020 година биле запленети 6.543 таблети, по што во 2021 година количината се намалува на 1.586, а во 2022 година на 349 таблети. Во 2023 година повторно се регистрира пораст до 3.672,5 таблети. Сепак, во 2024 година бројот повторно се намалува на 1.320,5, а во 2025 година на 568,5 таблети.

Споредбеното разгледување на податоците покажува дека најизразени промени се забележуваат кај марихуаната, хероинот и кокаинот. Додека кај хероинот постои јасна тенденција на намалување на запленетите количини од 2020 до 2025 година, кај кокаинот се забележува спротивен развој, со највисока регистрирана количина во 2025 година. Марихуаната, пак, се карактеризира со значителни годишни промени, при што највисока количина е регистрирана во 2023, а најниска во 2024 година. Ваквата распределба на запленетите количини укажува дека промените во структурата на заплените се различни за секој вид наркотична дрога.

## **9. Предлози за подобрување на ефикасноста на постапките**

За да се постигне повисоко ниво на интегритет во доказната постапка, неопходно е воведување на јасни и унифицирани стандарди за квалитет при собирањето и управувањето со форензичките податоци, што ќе овозможи нивна меѓусебна прифатливост и доверливост меѓу правосудните органи. Неопходно е континуирано вложување во стручна едукација и специјализирани обуки на кадрите, со цел тие да останат во тек со најсовремените достигнувања во областа на дигиталната форензика и криминалистичкото профилирање.

Исто така, потребно е воспоставување на систем за меѓуагенциска размена на податоци во реално време, што би ја зголемило брзината на реакцијата при откривањето на нови психоактивни супстанции и сложени криминални мрежи. Покрај техничките аспекти, од особена важност е и воведувањето на научни препораки за постигнување компромиси меѓу обвинителството и одбраната, што може значително да придонесе кон разоткривање на дополнителни криминални епизоди и идентификација на нови соучесници во организираниите групи. Со оглед на зголемената употреба на „темната мрежа“ (dark net) за анонимна трговија, неопходно е зајакнување на капацитетите за инфилтрација преку прикриени истражители и развој на меѓународни протоколи за размена на информации, со цел да се идентификуваат надлежните јурисдикции и да се оневозможи криминалниот бизнис-модел во овие дигитални простори. Од клучна важност е иницирање процес за усогласување на критериумите за прифатливост на дигитални докази прибавени преку меѓународна правна помош, со цел да се надминат предизвиците од разликите во националните законодавства. Ваквата хармонизација е неопходна за надминување на процедуралните празнини и неконзистентности кои често го отежнуваат процесирањето на електронски докази во прекугранични истраги.

Покрај тоа, неопходно е зајакнување на вкупните човечки и материјално-технички капацитети на надлежните институции, со цел да се обезбеди поефективна координација и комуникација на национално и меѓународно ниво. Оваа институционална надградба мора да биде проследена со перманентно усовршување на вештините на истражителите во дешифрирањето на комплексни мрежни структури и извлекувањето на релевантни метаподатоци, што директно придонесува кон зголемување на стапката на успешност при кривично гонење на сторителите кои ја користат заштитата на современите софтверски системи за прикривање на своите нелегални активности.

### **Заклучок**

Современите предизвици во сузбивањето на трговијата со дрога бараат континуирано усовршување на институционалната соработка и проактивен пристап во примената на дигиталната форензика. Ефективноста на оваа борба зависи од синергијата помеѓу органите на прогонот и правосудните институции, при што секој процесен пропуст во фазата на собирање докази може сериозно да ја компромитира правната издржаност на обвинителниот акт. Хармонизацијата на постапувањето со доказите, особено во однос на нивната дигитална природа, останува приоритет за зајакнување на надзорот на обвинителството над предистражните дејствија. Дополнително, воспоставувањето на јасни критериуми за оценување на допуштеноста на доказите здобиени преку посебни истражни мерки е од витално значење за одржливоста на судската постапка во оваа комплексна кривична материја.

Доследно почитување на начелата за пропорционалност и неопходност при прибавувањето на електронски докази, со цел да се обезбеди усогласеност со современите европски стандарди за заштита на фундаменталните права.

Понатамошното подобрување на процесното раководење, особено преку зголемување на проактивната улога на јавниот обвинител уште од почетните фази на истрагата, е суштински предуслов за отстранување на објективните и субјективните пречки кои ја загрозуваат ефикасноста на кривичноправното гонење во случај на наркокриминал.

Синтезата на современите оперативни методи и форензичките анализи на дигитални докази претставува неопходен предуслов за успешно сузбивање на транснационалните организирани групи кои ги злоупотребуваат информациските технологии. Континуираното усовршување на меѓуинституционалната координација и хармонизацијата на правните процедури се клучни за надминување на предизвиците поврзани со анонимноста во дигиталната средина и ефикасно документирање на криминалните мрежи. Понатаму, идниот развој на оваа област ќе зависи од капацитетот на правосудните органи за континуирана примена на практични препораки насочени кон зголемување на ефикасноста на оперативните истражни активности во онлајн просторот. Ова бара воспоставување на флексибилни правни рамки кои ќе овозможат брзо прибирање на електронски докази, истовремено балансирајќи меѓу техничката ефикасност и почитувањето на меѓународните стандарди за заштита на личните податоци.

Натамошната професионализација на кадарот, преку специјализирани обуки за работа со мрежите во DarkNET и современите софтверски алатки за анализа, останува императив за одржување на чекор со технолошки напредните криминални структури. Оттука, неопходно е

воспоставување на системски механизми за континуирана едукација и пристап до најсовремените софтверски решенија, со цел навремено откривање и фиксирање на дигиталните траги кои се клучни за идентификување на сторителите во виртуелната средина. Понатамошното унапредување на методологијата за стандардизација на постапките при работа со дигитални траги е неопходно за да се обезбеди нивната прифатливост како веродостоен доказен материјал пред надлежните судови. Притоа, неопходно е да се потенцира дека ефективоста на истрагата директно зависи од адаптивните методологии и меѓусекторското партнерство, кои овозможуваат синхронизирано дејствување против комплексноста на модерните наркомрежи.

### Користена литература

- Agushi, A., Racaj, A., & Racaj, M. (2023). PREVENTION AND DETECTION OF CRIME WITH NARCOTICS (DRUGS) IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA. *Journal of Liberty and International Affairs*. doi:10.47305/jlia2393516r
- Aleksova, S. (2017). Competence and cooperation of the public prosecution office with the Ministry of interior of the Republic of Macedonia. *Journal of Process Management – New Technologies, International*. doi:10.5937/jouproman5-13551
- Branko, L., & Željko, N. (2019). Fight against organised crime and some contemporary criminalistics methods. Retrieved from <https://jakov.kpu.edu.rs/handle/123456789/1340>
- Buneci, P. (2025). INTERNATIONAL JUDICIAL COOPERATION IN THE APPLICATION OF LAW NO. 143/2000 ON THE PREVENTION AND COMBATING OF ILLICIT DRUG TRAFFICKING AND CONSUMPTION. Retrieved from <https://doi.org/10.55516/ijlso.v5i1.286>
- Commission on Narcotic Drugs. (2009). *Political Declaration and Plan of Action on International Cooperation towards an Integrated and Balanced Strategy to Counter the World Drug Problem*. Vienna: United Nations Office on Drug and Crime.
- Ivan, Ž. (2017). Controlled delivery: Criminal procedural aspects. *ГОДИШЊАК ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ*. doi:10.5937/gfb1701437q

- Karović, S. (2018). Krivičnopravno suzbijanje organizovanog kriminaliteta u Bosni i Hercegovini – mogućnosti, izazovi i perspektive. doi:10.31141/zrpf.2018.55.130.835
- Kosevaliska, O. (2013). Правото на заштитата на лични податоци при примена на посебните истражни мерки.
- Kurbonnazarov, B. (2024). Specifics of Evaluation of Legality of Grounds for Initiation of a Criminal Case on Illegal Drug Trafficking by a Prosecutor. doi:10.18572/2072-4160-2024-3-9-12
- Lajić, O. (2016). Perception of drug addiction and narcotics based crime in the general population in Serbia and among students of the Academy of Criminalistics and Police Studies. Retrieved from <https://doi.org/10.5937/nabepo21-11646>
- Miovska, L. (2022). The use of special investigative measures in the Republic of North Macedonia – legal provisions and human rights aspects. *ROCZNIK ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ*. doi:10.4467/24497800rap.22.013.16789
- Naayif, A. (2023). A CONCEPTUAL MODEL TO ANALYZE THE EFFECTIVENESS OF INTERNATIONAL COOPERATION BETWEEN ORGANIZATIONS IN COMBATING ILLICIT DRUG TRAFFICKING ACROSS BORDERS. doi:10.7862/rz.2023.hss.26
- Nikoloska, S., & Labović, M. (2023). CRIMINALISTICS INVESTIGATION OF ORGANIZED CRIME WITH ILLEGAL DRUG PRODUCTION AND TRADE IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA. doi:10.20544/icp.8.1.23.p15
- Petrović, T. (2016). Engagement of the undercover agent, with emphasis on the responsibility of the undercover agent for the unlawful conduct during his engagement. Retrieved from <https://doi.org/10.5937/gakv1604147p>
- Racaj, M., Agushi, A., & Racaj, A. (2023). PREVENTION AND DETECTION OF CRIME WITH NARCOTICS (DRUGS) IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA. doi:10.47305/jlia2393516r
- Žarković, I. (2017). *Controlled delivery: Criminal procedural aspects*. Београд: Годишњак Факултета безбедности. doi:10.5937/gfb1701437q
- Zivkovic, N. (2017). Prosecutorial investigation: Pros and cons. Retrieved from <https://doi.org/10.5937/analipfb1703207z>
- ZKP. (2010). *ЗАКОН ЗА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА*.
- Закон за Јавното обвинителство. (2022). *Закон за Јавното обвинителство*. Скопје: „Службен весник на РСМ“, бр. 42.
- Калајџиев, Г., Лажетиќ, Г., Неделкова, Л., Денковска, М., Тромбева, М., Витларов, Т.,... Кадиев, Д. (2018). *Коментар на Законот за кривична постапка*. Скопје: Каталогизација во публикација Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје.
- КЗ на РСМ. (n.d.). *Кривичен законик на РСМ*. Retrieved from <https://jorm.gov.mk/wp->

content/uploads/2016/03/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0  
%BD%D0%B8%D0%BA-  
%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%B8%D1%81%D1%82%  
D0%B5%D0%BD-  
%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf

МВР. (2014). *ПРАВИЛНИК ЗА НАЧИНОТ НА ВРШЕЊЕ НА ПОЛИЦИСКИ  
РАБОТИ*. Скопје: „Службен весник на РМ“, бр. 117.

Сулејманов, З., & Пивоваров, В. (2004). *Кривично процесно право*. Скопје.